

Tyttöyden kauhu

Tyttöys kauhun elementtejä lähtökohtana käyttäen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Maija Pakkanen	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 23	Valmistumisaika 2024
Työn nimi Tyttöyden kauhu Tyttöys kauhun elementtejä lähtökohtana käyttäen		
Tutkinto ja koulutusala Kuvataiteilija (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö tutki tyttönä kasvamista ja tyttöyttä sekä siihen liittyviä traumaattisia ja pelottavia kokemuksia kauhun yleisiä elementtejä lähtökohtana käyttäen. Tyttönä kasvamisen kokemuksia nostettiin naisten keskinäisestä maailmasta muiden nähtäville, kuitenkin visuaalisesti paljoo alleviivaamatta.</p> <p>Taiteellinen produktio käsitti kaksi valokuvien pohjalta tehtyä serigrafiavedosta, <i>Laura</i> ja <i>Pile of skin and bone and no string</i>. Vedokset saivat abstraktimman kuvakielen ja olivat tulkittavissa monella tapaa tästä johtuen.</p> <p>Kirjallisen osuuden tietoperusta käsitteli tyttöyden kuvaamista kuvataiteen kentällä ja tyttöyttä inspiraationa käytetyissä kauhuelokuvissa. Tekstissä pohdittiin myös omaa taiteellista prosessia ja näyttelyn ripustusta.</p>		
Asiasanat tyttöys, kauhu, serigrafia, grafiikka		

Abstract

Author(s) Maija Pakkanen	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2024
	Number of Pages 23	
Title of Publication Horror of girlhood Girlhood using elements of horror as a basis		
Degree, Field of Study Bachelor of Fine Arts (UAS)		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract <p>The thesis examined growing up as a girl, girlhood and traumatic and frightening experiences related to that using common elements of horror as a basis. Experiences of growing up as a girl were brought out of the shared world of women for others to see, without much visual underlining.</p> <p>The production included two serigraph prints based on photographs, <i>Laura</i> and <i>Pile of skin and bone and no string</i>. The prints can be interpreted in many ways due to their more abstract language.</p> <p>The written part of the thesis dealt with depiction of girlhood in visual arts as well as in the horror movies used as an inspiration. The text also reflected on the artistic process and building of the exhibition.</p>		
Keywords girlhood, horror, serigraphy, graphic arts		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Tyttöys taiteessa ja mediassa	2
2.1	Esimerkkejä kuvataiteen kentältä	2
2.2	Tyttöys ja naiseus kauhugenressä.....	4
3	Taiteellinen prosessi.....	7
3.1	Lähtökohdat ja aloitus	7
3.1.1	Luonnoskuvat.....	8
3.1.2	Ongelmat toteutuksessa	11
3.2	Filmit, valotus ja vedostus.....	12
3.3	Ripustus	20
4	Yhteenveto ja pohdinta.....	22
	Lähteet.....	24

1 Johdanto

Käsittelen opinnäytetyössäni tyttöyttä ja tyttöinä kasvamista feministisestä näkökulmasta kauhun yleisiä elementtejä lähtökohtana käyttäen. Kuvaan teoksissani tyttöyden epämuksuvia, pelottavia ja jopa traumatisoivia kokemuksia. Käsittelen aihetta laajemmin, yleisten ja muiden naisten henkilökohtaisten kokemusten kautta omieni lisäksi. Kyseessä on aihe, joka koskettaa tyttöjä ja naisia ympäri maailman. Kauhun elementtien käyttö lähtökohtana työkentelyssä johtaa juurensa omaan kiinnostukseeni kauhua kohtaan sekä siihen, että käsittelen aiheessani pelottavia ja häiritseviä kokemuksia. Lisäksi esimerkiksi kauhuelokuvista voi usein löytää naiseuteen liittyvää symboliikkaa ja naiseus sekä tyttöys on pitkään ollut tärkeä osa kauhua. Monissa kauhuelokuvissa tytön muuntuminen hirviöksi alkaa murrosiästä ja kasvamisesta naiseksi. Elokuville nähdään usein myös tyttöjä demonien tai aaveiden riivauksen kohteena.

Lisäksi on kiinnostavaa, kuinka monia nimenomaan tyttölapsia kiehtovat kuolema, kauhu ja erinäiset brutaalit sekä makaaberit asiat. Tyttöyteen ja tyttöinä kasvamiseen liittyy väheksyntää, kehon muutoksia ja seksualisointia, naisvihan olemassaolon löytämistä, sekä vääristyneitä ja ahtaita naiseuden malleja. Jo pienten tyttöjen mieleen iskostetaan naisvihaa, josta myöhemmällä iällä irti ponnistelu vaatii työtä.

Mielestäni aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Aiheen käsittely erityisesti feministisestä näkökulmasta on kiinnostavaa omien kokemusteni takia. Olen perehtynyt aiheeseen paljon jo ennestään ja haluan nostaa esiin kokemuksia syvemmältä, ikään kuin tyttöjen ja naisten keskinäisestä maailmasta kaikkien nähtäville. Esimerkiksi ensimmäiset kuukautiset ovat neutraali ja luonnollinen asia, mutta erityisesti niiden tapahtuessa kovin nuorena, voi kokemus olla hyvin pelottava ja traumatisoiva. Se voi tuntua kuin kohtaukselta suoraan kauhuelokuvasta.

Taiteellisen toteutuksen tekniikkana toimii serigrafia. Serigrafia on minulle ominaisin tekniikka, ja olen keskittynyt pääasiassa siihen viimeisen kahden vuoden aikana. Koen, että se on tehokkain tapa toteuttaa omaa taiteellista ilmaisua.

2 Tyttöys taiteessa ja mediassa

2.1 Esimerkkejä kuvataiteen kentältä

Tyttöyttä on käsitelty taiteessa monesti ja monien eri taiteilijoiden toimesta. Aihe on ollut ja on yhä ajankohtainen. Ennen nykyaikaa tyttöys ei ollut tyypillinen aihe taiteessa muutoin kuin muotokuvamaalausten muodossa. Muotokuvia maalattiin vain varakkaiden perheiden tytöistä ja lähetettiin toisille perheille kun tytöt esimerkiksi menivät naimisiin, ja useat teokset on nimetty vain Muotokuva Tytöstä, eikä mallina toimineella tytöllä nähdä olevan sen suurempaa arvoa tai vaikutusta kuvaan. (Tate 2023.) Useimmiten kuvataiteessa tyttöyttä tunnutaan kuvattavan joko ilon sekä lapsuuden riemun tai vaihtoehtoisesti trauman kautta. Historian muotokuviiin varakkaiden perheiden tyttäristä verrattuna nyky maailmassa taide ja sen tekeminen on paljon laajemmin saavutettavissa, ja näin ollen tytöt ovat suurelta osin taiteen keskiössä paitsi kohteina, myös tekijöinä.

Claire Marie Healy tutkii meneillään olevassa multimediaprojektissaan *Girlhood Studies* nuorten naisten kokemuksia. Tate Britain -museon kanssa yhteistyössä tehdyssä kirjassaan *Look Again: Girlhood* Healy tutkii tyttöyttä ja tyttöjen esittämistä kuvataiteessa. Taide sekä muovaa tyttöyden kokemuksia että esittää niitä. Kirjassa Healy haluaa tuoda esiin sitä, kuinka tyttöys ei ole ainoastaan traumatisoivaa tai vaikeaa aikaa, vaan myös täynnä voimakasta potentiaalista luovuutta.

Christine Ferrouge kuvaa maalauksissaan pääasiassa tyttöjä ja tyttöyden identiteettiä. Teoksissa kuvatut tytöt luovat maailmoja keskenään, sellaisia, joissa he ovat turvassa sekä itsevarmoja. Näissä maailmoissa on läsnä luovuutta ja mielikuvitusta. Ferrougen kuvaamat maailmat kutsuvat katselijaa reflektoimaan omaa lapsuuttaan. Teoksissaan Ferrouge käsittelee myös muotokuvamaalauksen teemoja. Siinä missä muotokuvat ovat perinteisesti olleet ylempien luokkien symboli vauraudesta, Ferrouge käyttää muotokuvaa kyseenalaistaakseen ja heikentääkseen muotokuvan perinnettä luokkaerottelun välineenä. (Hernandez a.)

Maalauksessa *Huddle* (2016) tytöt ovat kerääntyneet lähelle toisiaan omassa maailmassaan. Yksi tytöistä kuitenkin tuijottaa maalauksen katselijaa kohti itsevarmasti ja hieman syyttävästi, sillä katsoja on tunkeutunut tyttöjen keskinäiseen maailmaan (Kuva 1).

Kuva 1. Ferrouge, Huddle, 2016, öljyvärимаalaus kankaalle (Hernandez b)

Suomalaisista moderneista kuvataiteilijoista tyttöyttä on käsitellyt kuvataiteilija ja sarjakuva-piirtäjä Riina Tanskanen. Tanskanen tunnetaan *Tympeät Tytöt* -instagram-tilin luoja (Kuva 2). Tilin taideteoksia täydentävät Tanskasen kirjoittamat miniesseet kuvien ohessa. *Tympeät tytöt* merkitsee Tanskaselle yleisistä kokemuksista kertomista, eikä tarkoitus ole edustaa taiteilijaa itseään tai muutakaan tiettyä henkilöä. (Onali 2023.) Teoksissa käsitellään feministisestä näkökulmasta tyttöyttä 2020-luvulla, johon kuuluu mm. ulkonäköpaineita, väheksyntää ja epätasa-arvoa. Tanskanen käsittelee teoksissaan lisäksi seksuaalisuutta ja yhteiskunnallisia ongelmia kuten rasismia (Sarjakuvafestivaalit).

Kuva 2. Kuvakaappaus Tympeät Tytöt -tilistä

2.2 Tyttöys ja naisuus kauhugenressä

Kauhuelokuvien saralla tyttöyttä on käsitelty monesti, joko olennaisena osana juonta tai vain symboliikan kautta. Kauhuelokuvien tytöt ja naiset saavat usein joko kidutettavan ja silmitöntä väkivaltaa kohtaavan uhrin tai itse hirviön roolin. Kauhun aikaisimmilla aikakausilla naiset olivat lähes poikkeuksetta uhrin roolissa, ja naishahmoista kirjoitettiin lähinnä neitoja hädässä. Myöhemmissä slasher-kauhuelokuvissa uhrin rooli muuttui äärimmäisiä traumoja ja väkivaltaa kokevaksi. (Salzman 2021.) 1970- ja 1980-luvun kauhuelokuvissa naisen seksuaalisuutta käytettiin usein kliseisenä juonta eteenpäin ajavana välineenä. Naishahmot kokivat lähes poikkeuksetta brutaalin kohtalon ikään kuin rangaistuksena

seksuaalisuudestaan ja naiseudestaan. (Casali 2013.) Myös monissa uudemmissa gore-kauhuelokuvissa on nähtävissä jopa kidutuspornomaisia piirteitä naishahmoja kohtaan. Kauhua on pidetty ensimmäisenä genrenä, joka omaksui naispuolisen päähahmon roolin, erityisesti final girl -troopin muodossa. Toisaalta naispuoliset hahmot päätyvät usein myös antagonistin ja hirviön rooliin.

Vuonna 2000 julkaistussa elokuvassa *Ginger Snaps* tyttöyttä käsitellään osana ihmissusi-tarinaa. Siskokset Ginger ja Brigitte ovat koulunsa hylkiöitä, erottamattomat ja kuolemasta obsessoituneita. Samana päivänä, kun Gingerin ensimmäiset kuukautiset alkavat, tuntematon hirviö hyökkää hänen kimppuunsa purren häntä. Selviytyttyään hyökkäyksestä hän alkaa muuntautua ihmissudeksi. Hirviöksi muuntumista voidaan pitää metaforana muutokselle tytöstä naiseksi. Gingerin muutos alkaa kuukautisten alusta, ja samalla herää myös hänen seksuaalisuutensa.

Elokuva esittää tyttöyden ja naiseksi kasvamisen pelottavan ja hämmentävän puolen myös visuaalisten ratkaisujen kautta. Kohtauksessa, jossa 15-vuotias Brigitte on ostamassa siskolleen kuukautissiteitä hänet nähdään seisomassa massiivisen erilaisia kuukautissuojia täynnä olevan hyllyn edessä (Kuva 3). Erityisesti kuvakulman huomioon ottaen kyseisen kohtauksen voi tulkita kuvaavan uutta, hämmentävää, jopa uhkaavaa naiseksi kasvamista ja kaikkea sitä, mitä tämä muutos tuo mukanaan.

Kuva 3. Kuvakaappaus elokuvasta *Ginger Snaps*

Myös vuoden 1976 *Carrie* kertoo samankaltaista tarinaa tytön kasvamisesta naiseksi. Teini-ikäinen Carrie White on koulukiusattu ja kotona uskovaisen äitinsä piinaama tyttö. Carrien ensimmäiset kuukautiset alkavat koulussa ja kuukautisista tietämätön tyttö saa

osakseen kiusaamista. Carrie huomaa omaavansa telekineettisiä kykyjä, ja muuttuu lopulta kostonhimoiseksi.

Carrien tarinassa nähdään jälleen tytön kasvamista kuvattavan miltei hirviöksi muuttumisenä. Toisaalta Carrien telekineettisten kykyjen voi tulkita merkitsevän myös naisen omaa sisäistä vahvuutta ja sen löytämistä. Telekineettisten kykyjen ja raivonsa kautta Carrie pääsee lopulta irti kahleistaan. Carrie on samaan aikaan sekä uhri että antagonisti. Eloku-
vassa ovat vahvasti läsnä myös teinitytöille tyypillinen raivo ja naisten väliset suhteet, erityisesti äiti-tytär-suhde. Tämän lisäksi elokuva käsittelee toki myös suoraan naiseuteen liittyviä asioita, kuten kuukautiset.

Teinitytöt saavat hirviön roolin koska heitä ei nähdä enää viattomina pikkutyttöinä vaan naisiksi kasvavina seksuaalisina olentoina. Naisen seksuaalisuuden herääminen ja naiseksi kasvaminen nähdään uhkana. Youtubekäyttäjä Yhara Zayd analysoi videollaan *A Monstress Comes of Age: Horror & Girlhood* kauhuelokuvien kuvausta tyttöydestä seuraavasti: *puberty, the movies seem to tell us, makes monsters out of girls.*

3 Taiteellinen prosessi

3.1 Lähtökohdat ja aloitus

Alussa minulle tuotti vaikeuksia valita aihe muutaman vaihtoehdon väliltä. Useampi aihevaihtoehdoistani käsitteli tavalla tai toisella naiseutta ja naisvihaa. Päädyin kuitenkin valitsemaan aiheen, josta löytäisin mahdollisesti myös eniten tietoperustaa. Lähtökohtana oli kuvata tyttöyttä ja tyttöä kasvamisesta siihen liittyvien traumojen ja pelkojen kautta käyttäen apuna kauhun elementtejä. Tekniikaksi valikoitui serigrafia. Tarkoituksena oli ottaa lavastettuja valokuvia, joissa ihminen toimisi mallina. Tämän jälkeen tekisin kuviin CMYK-värierottelun ja rasteroisin valokuvat, tulostaisin ne filmille ja valottaisin niistä serigrafiasemat sekä vedostaisin valokuvat paperille serigrafialla.

Toisena opiskeluvuoteni ihastuin kyseiseen tekniikkaan käytyäni serigrafian kurssin. Aikaisemmin grafiikan peruskurssin jälkeen olin tehnyt vain etsauksia kuparilaatoille. Serigrafian löydettyäni pidin sen monipuolisuudesta, samalla työskentelyprosessin pysyessä kuitenkin suhteellisen yksinkertaisena. Minua viehätti kovasti myös serigrafian nopeus, sillä vaikka prosessiin sisältyy monta työvaihetta, itse vedostus on nopeaa ja helppoa. Serigrafiasissa käytettävät akryylimaalit myös kuivuvat todella nopeasti verrattuna esimerkiksi syväpainomenetelmien öljypohjaisiin väreihin. Tämä mahdollistaa nopean vedostuksen, vaikka teoksessa käyttäisi montaa päällekkäistä väriä. Grafiikka oli alusta asti tuntunut omalta ja itselleni kaikista sopivimmalta, mutta syväpainomenetelmät olivat tuntuneet liian hitailta ja prosessit sisälsivät paljon riskejä teoksen onnistumisen kannalta. Serigrafian nopeuden ansiosta koin, että pystyin keskittymään värien tutkimiseen. Värit ovat olleet olennainen osa työskentelyäni jo pidempään. Olen tutkinut värien vaikutusta toisiinsa ja sitä, mitkä värit sointuvat hyvin yhteen.

Koin serigrafian tekniikkana myös sopivan aiheeseeni. Rasteroitua kuvaa vedostaessa kuvaan tulee eräänlaista värinää, minkä yhdistin analog- ja found footage-tyyppiseen kauhun. Olin pitkään myös halunnut vedostaa valokuviani käsin, sillä koin, että tämä toisi kuviin aivan toisenlaista syvyyttä. Valokuvat käsin vedostettuna paperille olivat mielestäni paljon arvokkaamman oloisia. Olin aikaisemmin kokeillut polymeerigravyria, jolla pystyin vedostamaan valokuvaa, mutta en ollut tyytyväinen yksivärisyyteen. Halusin vedostaa kuvia käsin mutta niin, että monivärisyys säilyisi ja tähän paras ja kenties ainoa vaihtoehto oli serigrafia. Halusin myös valita opinnäytetyöni tekniikaksi sellaisen, josta minulla olisi kokemusta ja taitoa ennestään. Tiesin, että teoksien työstäminen prosessi ei tulisi olemaan täysin ongelmaton, joten en halunnut ottaa riskiä ja alkaa opettelemaan prosessin lisäksi vielä

uutta tekniikkaa. Olin työskennellyt serigrafian parissa jo pari vuotta, joten minulle oli ehtinyt kehittyä oma tyyli tehdä ja taitoja ratkaista ongelmia.

Viimeisen kahden vuoden aikana olin keskittynyt serigrafian lisäksi korutaiteeseen. Minulle oli selkeää, että opinnäytetyössäni työskentelin serigrafian parissa, mutta pyörittelin mielessäni myös ideaa serigrafian ja korutaiteen yhdistämisestä. Olin työskennellyt paljon metallin kanssa ja mieltynyt siihen. Vuoden 2023 keväällä taiteellisen työskentelyn jakson aikana olin tehnyt samaan aikaan serigrafiaa ja sahaillut messingistä kuvioita korun puolella. Korutaiteessa minua oli kiinnostanut tarkka ja yksityiskohtainen työskentely, ja sain grafiikan opettajalta idean yhdistää metallisia kuvioita serigrafiavedoksiin. Projekti kuitenkin jäi kesken, sillä en tällöin tiennyt miten painavan metallin saisi kiinnitettyä paperiin turvallisesti. Harkitsin jatkavani kyseistä projektia nyt opinnäytetyön parissa. Lopulta en kuitenkaan kyennyt keksimään kuinka yhdistäisin korutaidetta ideaani niin, että se olisi perusteltua, ja näin ollen päätin keskittyä vain serigrafiaan.

Aloitin prosessin miettimällä kuvien lavastusta, sekä kuvien määrää ja kokoa. Piirsin muutamia nopeita luonnoksia aina kun uusi idea piirtyi mieleeni. Halusin tehdä lopullisista vedoksista suuria, noin metrin kokoluokkaa, jotta ne pääsisivät oikeuksiinsa. Vedoksia oli määrä tulla näyttelyyn yhteensä kolme.

Ensimmäisessä ohjaavan taiteilijan tapaamisessa ehdin kertoa ideastani vain pikaisesti, ja olin vielä hieman epävarma siitä, miten lähtisin aiheeni toteuttamaan. Toisen tapaamisen aikaan olin jo ehtinyt saada hieman enemmän varmuutta ja selkeyttä aiheeseeni ja olin ehtinyt tehdä kokeilun CMYK-värierottelusta ja sen vedostamisesta. Kyseisessä tapaamisessa sain hyviä näkökulmia ja vinkkejä siihen mitä lähtisin seuraavaksi tekemään.

3.1.1 Luonnoskuvat

Heti joulukuun lopussa lähdin kuvaamaan ensimmäisiä luonnoskuvia. Käytin kuvissa mallina ystävääni, jonka kanssa olen työskennellyt ennenkin valokuvan parissa. Kuvasimme ensimmäiset luonnoskuvat ulkona talvisessa metsässä. Olin pohtinut paljon tyttöjen ja naisten turvattomuutta ja halua olla turvassa. Monilla ensimmäiset nimenomaan tyttöyteen ja naiseuteen liittyvät turvattomuuden kokemukset tulevat eteen jo hyvin nuorena. Mietin talvista metsää ja rinnastin tytön saaliseläimiin. Jäniksen turkki vaihtuu talvisin valkoiseen suojaväriin, jotta se kykenisi suojautumaan saalistajilta kuten ketuilta. Tästä syystä halusin mallilla olevan päällään valkoinen mekko (Kuva 4). Toisaalta valkoinen on myös perinteinen kirkkohäiden väri, joka myös osittain liittyy aiheeseeni. Aloinkin pohtimaan tarkemmin värien käyttöä ja niiden symboliikkaa.

Valkoinen on perinteisesti symboloinut viattomuutta ja puhtautta, ja uskonnollisessa näkökulmassa se yhdistetään jumaliin ja taivaaseen (Riihimäen Taidemuseo a). Mieleeni tuli ajatus käyttää kaikissa kuvissa lähtökohtaisesti samoja värejä, jotta kuvat sointuvat yhteen. Alkuperäisessä ideassani tyttö/nainen oli uhrin asemassa, ja ohjaajani heitti minulle ajatuksen kuvata tyttö/nainen myös sellaisessa asetelmassa, josta ei käy selkeästi ilmi onko tämä uhri ja kohde vai sittenkin jotain muuta. Tämä ajatus sopi hyvin yhteen myös inspiraationa käyttämieni kauhuelokuvien kanssa. Valkoisen värin rinnalle aloin yhä vahvemmin kuvitella punaista väriä. Punainen on nähty vaaran värinä ja se on lisäksi yhdistetty kristinuskossa paholaiseen (Riihimäen Taidemuseo b). Punainen on toki myös veren väri, jonka koin puolestaan liittyvän kuukautisiin sekä väkivaltaan.

Kuva 4. Luonnoskuva

Valokuvissa olen mieltynyt tietynlaiseen jälkeen. Tuorekelmu ja vaseliini kameran linssin päällä luovat hämyisen, epätarkan ja pehmeän jäljen kuvaan. Olen tottunut studiossa kuvatessani käyttämään myös valoa, mutta alkuperäinen ajatukseni oli kuvata suurin osa luonnonvalossa. Ensimmäisten luonnoskuvien jälkeen luonnonvalossa kuvaaminen ei

tuntunut optimaaliselta sitä ajatellen, millaista tunnelmaa hain kuviin. Kuvat tuntuivat tällöin jäävän hieman turhan vaisuiksi ja litteiksi, ja alkuperäinen ideani oli hyödyntää kauhukuvasto.

Valokuvien ottamisessa oli paljon hankaluuksia. Jouduimme siirtämään kuvauksia useaan kertaan sairastelun vuoksi. Myös sääolosuhteet vaikuttivat kuvauksiin. Halusin kuviin talvisen sään ja puiden oksilla olevan lunta mutta ulkona ei myöskään saanut olla liian kylmä mallin vähäistä vaatetusta ajatellen. Tammi-helmikuun sää kuitenkin vaihteli laidasta laitaan valitettavan paljon, ja jatkuvasti joko satoi vettä tai oli todella kylmä.

Toisella kuvauskerralla halusin kokeilla kuvissa värillistä valoa ja pimeällä kuvaamista. Värillisen valon käyttö johtaa juurensa edellisiin valokuviini, ja siitä on muodostunut minulle ominainen elementti. Haasteena oli metsässä kuvaaminen, ja päädyin käyttämään akkukäyttöistä työvalaisinta ja punaista muovikalvoa sen päällä. Valo itsessään oli kirkas mutta en ollut huomionnut ollenkaan sitä, kuinka paljon punainen kalvo todellisuudessa vaimentaa valon voimakkuutta. Kalvon ja pimeän ympäristön yhteisvaikutus teki kuvaamisesta vaikeaa. Varsinaisista kuvista en pitänyt ollenkaan, mutta sekaan oli mahtunut muutama abstraktimpi vahinkokuva puista, jotka vetosivat minuun yllättävän paljon.

En ollut aikaisemmin työskennellyt abstraktin kuvakielen kanssa paljoa. Aikaisemmat kokeiluni sen saralla eivät olleet tuntuneet lainkaan omaan tyyliini sopivalta, ja olin joutunut lähes pakottamaan itseäni. Aiemmat teokseni ovat aina olleet jotakin esittävää, ja niin olisin halunnut näidenkin kuvien olevan. Opiskelujen aikana olen kuitenkin havainnut työskentelyni tapahtuvan lähes aina prosessin omaisesti ja suunnitelmat vaihtavat muotoaan, mutta en olisi halunnut sallia tämän tapahtuvan. Tahtomattani kuvat alkoivat saada yhä enemmän abstraktia muotoa.

Jossakin vaiheessa hyväksyin asian. Olisi ollut turhaa enää pakottaa kuvakieltä tiettyyn suuntaan. Uskon, että jos en olisi sallinut itselleni uutta ja hieman abstraktimpaan suuntaan nojaavaa ilmaisua, en olisi saanut lopputuloksesta onnistunutta. Tässä vaiheessa selkeä kauhukuvaston käyttö alkoi myös väistyä. Totesin haluavani kuvien ilmaisun olevan hieman epämääräisempää, ei niin selkeää mutta tunnelmaltaan silti mystistä ja uhkaavaa.

Alun perin suunnitelmana oli, että näyttelyyn tulisi kuvia, jotka olisi kuvattu monessa eri ympäristössä. Kolmannen ohjaustapaamisen jälkeen aloin pohtia esitystapaa näyttelyssä. Mietin mahdollisuutta siitä, että vedoksia olisi vain yksi tai kaksi kolmen sijaan. Jos vedoksien määrä olisi pienempi, molemmat kuvat voisivat olla samasta paikasta.

3.1.2 Ongelmat toteutuksessa

Heti aloitettuani produktion toteuttamisen ilmeni monta suurta ongelmaa. Sain tietää tulostukseen tarvitsemani filmin olevan kallista, mikä mahdollisesti vaikeuttaisi teoksien toteuttamista. Suurin ongelma kaikista kuitenkin oli serigrafiapajan imuraamin hajoaminen. Pienempi imuraami olisi mahdollisesti yhä ollut käytössä, mutta koska työskentelin suurten kuvien kanssa, tarvitsin myös suurikokoisia seuloja. Tästä syystä oman produktioni onnistuminen oli itselleni hyvin epävarmaa. Aloin valokuvia työstäessäni samaan aikaan pohtimaan mahdollista toista ideaa opinnäytetyöhön, mikäli joutuisin vaihtamaan toteutusta kiireessä. Koin tämän todella kuormittavaksi ja stressaavaksi, sillä olin ehtinyt asennoitua jo tämän aiheen toteuttamiseen. Jos toteutustavan olisi vaihtanut toiseksi, olisi myös aiheen täytynyt vaihtua.

Helmikuussa aika alkoi pikkuhiljaa olla vähissä. Tiesin, että jossakin kohtaa olisi päätettävä olemassa olevista kuvista ne, joita käyttäisin, vaikka en ollut niihin täysin tyytyväinen. Olin yhä hyvin kiinni alkuperäisessä ideassani ja minun oli vaikeaa hyväksyä prosessin muuttavan suunnitelmiani. Olin aikaisemmin huomannut saavani aikaan parhaita tuloksia silloin kun käyn taidetta tehdessäni läpi tietynlaisen prosessin, joka sisältää paljon ideoiden muuttamista, kokeiluja sekä ikään kuin ideoilla ja tekniikalla leikkimistä. Tästä huolimatta olisin halunnut toimia opinnäytetyön kanssa suunnitelmallisesti.

Halusin varata tarpeeksi aikaa vedostamiseen, mikäli siinä tulisi ongelmia. Aikaisempaan suunnitelmana oli ollut tehdä kolme vedosta, mutta päädyin vain kahteen, sillä kuvia, joita halusin käyttää, oli vain kaksi ja ne sointuivat mielestäni yhteen. Lopullinen päätös kuvista syntyi hieman ennen viimeistä tapaamista ohjaavan taiteilijan kanssa. Päädyin käyttämään yhtä abstrakteista puukuvista ja yhtä ensimmäisen kuvauskerran kuvista. Sain päätökselleni kannatusta myös ohjaajalta.

Saman tapaamisen aikana uskaltauduin viimein kertomaan myös suunnitelmistani lisätä vedoksiin kuvaa ikään kuin kehystävät abstraktit kuviot, jotka tulisivat osin kuvan päälle ja osin marginaalien päälle. Taiteeseeni ammennan inspiraatiota monesta eri lähteestä, kuten musiikkialbumien kansista, musiikista itsestään, ja tatuointitaiteesta. Opinnäytetyössä käyttämäni kuvioiden inspiraatio on lähtöisin tatuointitaiteesta ja korutaiteesta. Omassa taiteessani kuvaa kehystävät elementit ovat myös tyypillisiä, ja ne usein toimivat päätöksenä teoksen työstämiselle.

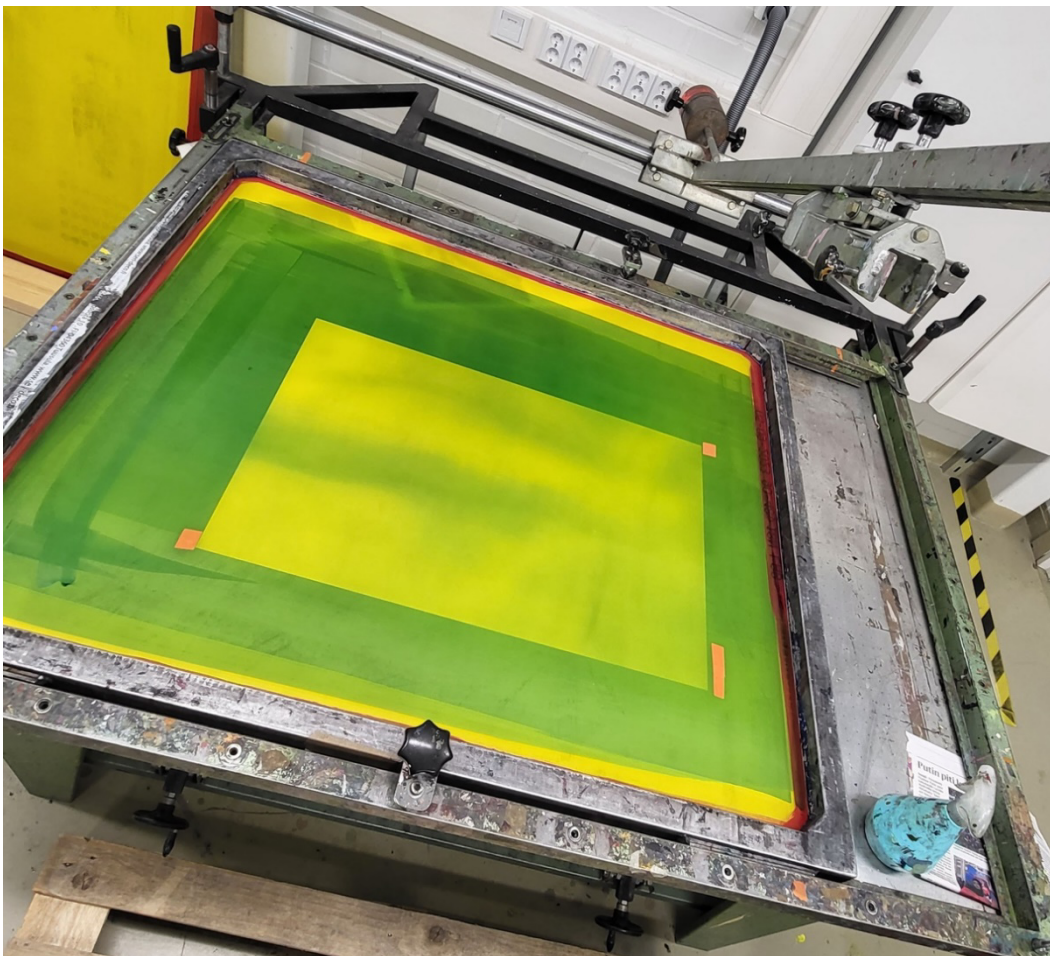
Abstraktien kuvioiden lisääminen kuvien päälle tuli mieleeni puhtaasti esteettisenä ratkaisuna. Opinnäytetyöprosessin aikana minusta oli tuntunut, että jokainen ratkaisu olisi kyetävä perustelemaan, vaikka useammalta taholta olin vastaukseksi suunnitelmilleni saanut

visuaalisen tai esteettisen ratkaisun olevan riittävä peruste. Yllättäen sain myös ohjaajaltani positiivisen vastaanoton kyseisille suunnitelmille ja tämä antoi lisää varmuutta.

Aluksi kuvioilla ei ollut mitään sisällöllistä merkitystä, ja tästä syystä epäilinkin niiden käyttöä todella pitkään. Kuvat itsessään olisivat mielestäni jääneet turhan litteiksi ja yksinkertaisiksi. Tästä syystä halusin vedoksiin jonkin lisäelementin. En ole mieltynyt yksinkertaisuuteen. Myöhemmin piirtäessäni kuvioita ne saivat kuitenkin lisää merkitystä terävyytenä muuten pehmeän kuvakielen päällä. Kuviot alkoivat merkitä tyytöyden uhkaavia kokemuksia ja näyttivät myös hieman luilta. Tästä merkityksestä huolimatta pidin niitä yhä enemmän visuaalisena ratkaisuna.

3.2 Filmit, valotus ja vedostus

20. helmikuuta olin sopinut tulostavani valotukseen tarvittavat filmit pajamestarin kanssa. Tässä vaiheessa päätin kuvien korkeudeksi tulevan 70 senttimetriä, sillä halusin tehdä vedoksista isot, mutta kuva ei saanut olla liian iso vedostettavaksi. Olin aikaisemmin tehnyt paljon pienemmän mittakaavan teoksia, mutta nyt minusta tuntui, että kuvat eivät pääsisi oikeuksiinsa pienemmässä kokoluokassa. Suurempi mittakaava tuntui oikealta ratkaisulta myös kuvien lukumäärän huomioon ottaen. Tulostimme ensin vain puukuvan filmit ja sovimme, että aloittaisin sillä. Seuraavaksi oli vuorossa seulojen pohjustus emulsiolla ja valottaminen. Vedostusvalmis seula on nähtävissä kuvassa 5.

Kuva 5. Vedostusvalmis seula painopöydällä

Aloitin vedostamisen heti kun oli mahdollista. Väreiksi sekoitin oikeat CMYK-värit eli keltaisen, magentan, syaanin ja mustan. Aluksi aloitin vedostamalla käsin kahvan sijaan. Suurikokoista kuvaa on kuitenkin helpompi vedostaa kahvalla, sillä leveäänkin raakkeliin pystyy näin kohdistamaan tarpeeksi voimaa tasaisesti joka puolelle. Kokeillessani kahvan käyttöä aikaisemmin en ollut onnistunut saamaan aikaan hyvää lopputulosta. Vedostukseen tarvitsin kuitenkin niin leveän raakkelin, että oli hankalaa painaa molemmilta puolin yhtä voimakkaasti. Vedostettuani keltaisen ja magentan kuva näytti hyvältä. Kuitenkin syaanin ja mustan lisätessäni tuli vedostusvirheitä ja kaikki kohdat eivät vedostuneet täysin (Kuva 6). Huomasin myös, että en pitänyt kuvan väreistä ollenkaan, sillä olin halunnut tähdätä mahdollisimman lähelle alkuperäisen kuvan värejä. Tästä alkoi pitkä kamppailu värien kanssa.

Opinnäytetyöprosessin alussa olin miettinyt vedostamista kankaalle, mutta hylkäsin ajatuksen melko pian. Alun perin olisin halunnut vedostaa Werner-merkkiselle lähes kartonkimaiselle paperille, mutta sitä ei ollut enää saatavilla. Olin tottunut käyttämään kyseistä paperia, mutta nyt käyttöni päättyi hieman ohuempi Munken-merkinen paperi. Tämä toi omat haasteensa, sillä melko alkuvaiheessa vedostusta huomasin paperin taittuvan helposti. Kuvien suuren koon takia minun oli käytettävä kokonaisia papereita, jolloin niiden liikuttelu

painopöydältä kuivausreikkiin täytyi tehdä hallitummin. Kuivausreikki oli suurimman osan ajasta melko täynnä myös muiden vedoksia, joten minun täytyi nostella isoja paperiarkkeja melko korkealle. Tästä moniin vedoksiin aiheutui taitoksia reunoihin.

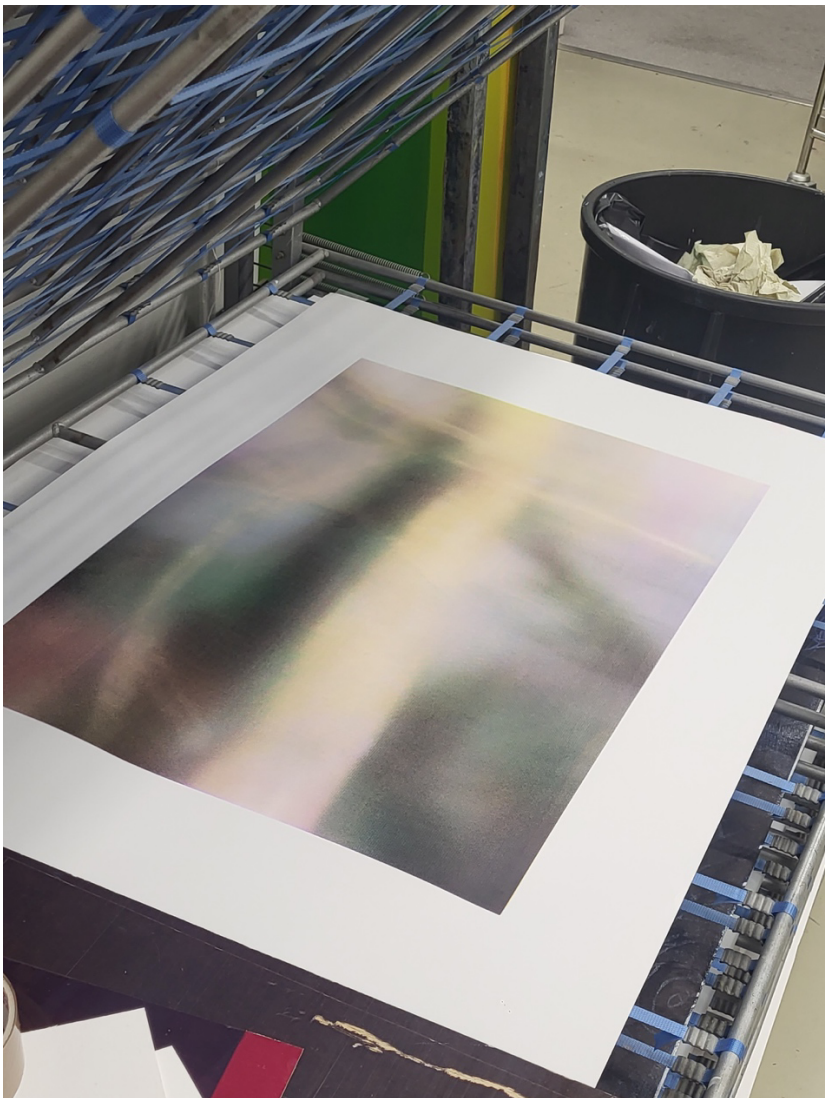

Kuva 6. Kokeiluja eri väreillä ja vedostusvirheet

Vaihdoin käsin vedostamisen kahvan käyttöön. Tämän kuvan kanssa kahva tuntui toimivan loistavasti, osittain ehkä siksi, että aikaisemmin kokeillessani olin vedostanut suurta tasaista väripintaa ja nyt vain rasteria, joten paperi ei jäänyt seulaan kiinni yhtä pahasti. Jatkoin vedostusta uusien värien kanssa. Muokkasin värejä niin, että esimerkiksi keltainen ei ollut yhtä kirkas kuin ensimmäinen ja värit olivat murretumpia. Ajattelin pääseväni lähemmäs alkuperäistä kuvaa, mutta näin ei käynyt. Kaiken kaikkiaan sekoitin monet erilaiset värit eikä mikään tuntunut toimivan.

Tein monia erilaisia vedoksia monilla eri väriyhdistelmillä, ja niitä vertailllessani sain grafiikan opettajalta neuvon olla katsomatta alkuperäistä kuvaa ollenkaan ja keskittyä vain siihen, mikä näyttää vedoksessa hyvältä. Tästä seuraavana päivänä kokeilin vaihtaa värien vedostusjärjestystä. Normaali järjestys on vaaleimmasta väristä tummimpaan, ensimmäisenä vedostetaan keltainen, toisena magenta, kolmantena syaani ja viimeisenä musta. Aikaisemmissa vedoksissa sininen oli kuitenkin turhan dominoiva jäädessään päällimmäiseksi ennen mustaa, joten päätin kokeilla vaihtaa magentan ja syaanin järjestystä.

Tämä toimi yllättävän hyvin ja sain vihdoinkin aikaan vedoksen, josta pidin, vaikka värit olivat täysin erilaiset kuin alkuperäisessä kuvassa (Kuva 7).

Kuva 7. Ensimmäinen onnistunut vedos kuivumassa

Saatuani vedostettua ensimmäisen kuvan tulostimme toisen kuvan filmit. Aloittaessani seulojen valmistelua ilmeni jälleen uusi ongelma. Tarpeeksi suuria seuloja ei enää ollut vapaana ja käyttövalmiina ja emulsionpoistoaine oli päässyt loppumaan. Tässä vaiheessa aikaa saada teokset valmiiksi oli enää noin viikko. Emulsionpoistoainetta tilattiin lisää mutta olin todella huolissani siitä, ehtisikö tilaus tulla viikon aikana. En päässyt etenemään prosessissani.

Tilaus ehti perille kuitenkin viikon lopulla, jolloin minulla oli enää muutama päivä aikaa ennen ripustusta. Jatkoin työskentelyä heti kun pystyin ja pesin vanhat kuvat seuloista pois, pohjustin seulat, ja perjantaina 15.3. valotin toisen kuvan filmit. Suunnittelin tekeväni vedostuksen samoilla väreillä ja mahdollisesti myös samassa järjestyksessä kuin aiemman

kuvan kohdalla. Kuvittelin toisen kuvan prosessin olevan helpompi ja nopeampi nyt kun tiesin miten toimia, mutta näin ei kuitenkaan ollut.

Vedoksista tuli todella vihertäviä, eikä tämä miellyttänyt itseäni yhtään. Kokeilin lisätä värihin vielä enemmän printing mediumia, jotta väreistä tulisi läpikuultavampia ja sininen ei dominoisi kuvaa yhtä vahvasti. Läpikuultavamman syaanin kanssa kuitenkin magentasta tuli turhan dominoiva ja vaikka pääsinkin lähemmäs tavoittelemaani sävy maailmaa, olivat vedokset kuitenkin turhan punertavia. Puukuvan onnistuneessa vedoksessa oli useita vaaleita sävyjä, kuten vihreää, sinistä, keltaista ja violettiä. Pidin tästä todella paljon ja olisin halunnut samaa myös toiseen kuvaan. Lopulta vaihdoin syaanin violettiin ja pääsin melkein tavoitteeseeni. Tästä oppineena sekoitin syaanin tilalle enemmän violettiin taittavan sinisen ja sain vihdoin vedoksiin sellaiset värit, joihin olin tyytyväinen.

Viikonlopuksi minulle jäi tehtäväksi vielä vedoksia reunustavat abstraktit kuviot. Olin aikaisemmin tulostanut piirtämäni kuviot paperille tarpeeksi suureen kokoon. Piirsin kuviot paperilta arkkitehtikalvolle tusseilla ja valotin ne seuloille (Kuva 8).

Kuva 8. Kuviot valotettuna seulaan

Halusin kuvioiden sointuvan kuvien värimaailmaan ja suunnitelmani oli siksi vedostaa tavallisella mustalla. Vedosten päällä musta väri tuntui kuitenkin liian vahvalta ja kuvaa häiritsevältä (Kuva 9), joten lisäsin mustan sekaan reilusti printing mediumia, jolloin sain mustasta tarpeeksi läpikuultavan. Läpikuultava musta ei ollut yhtä vahva, ja kuviot tuntuivat näin tulevan paremmin osaksi kuvaa (Kuva 10).

Kuva 9. Testi kuvioista mustalla värillä

Kuva 10. Testejä kuvioista läpikuultavalla mustalla

Halusin nimetä teokseni ajatuksella ja niin, että nimet merkitsivät jotakin. Kokosin listaa kaikista mahdollisista nimistä, joita mieleeni tuli. Minua viehätti ajatus toisen teoksen nimeämisestä jollakin numerosarjalla ja toisen jollakin pidemmällä lauseella. En halunnut nimetä teoksia liian selkeästi niin, että ne kertoisivat kuvista tai aiheesta liikaa. Halusin jättää tulkinnanvaraa.

Olin aiemmin miettinyt mahdollisuutta nimetä teokset kauhuelokuvien naishahmojen mukaan, sillä aiheeni kannalta kauhuelokuvat olivat suuri inspiraation lähde. Olin aikaisemmin puhunut ohjaajani kanssa siitä, kuinka toisessa kuvassa oli hieman samankaltaista mystistä tunnelmaa kuin sarjassa *Twin Peaks*. Tästä eteenpäin yhdistinkin kuvan voimakkaasti Laura Palmerin hahmoon, vaikka *Twin Peaks* ei suoranaisesti kauhua olekaan. Sarjassa Laura Palmer on nuori tyttö, joka kokee traagisen kohtalon, joten tunsin hahmon kuitenkin jollakin tavalla sopivan teemaan. Päädyin nimeämään kyseisen vedoksen yksinkertaisesti Lauraksi. Nimi ei kertonut liikaa, mutta joku saattaisi kuitenkin löytää siitä ja kuvasta oikean asiayhteyden.

Toisen teoksen nimeksi tuli *Pile of skin and bone and no string*. Nimi on ote Machine Girlin kappaleesta *Scroll of Sorrow*. Tunsin kyseisten sanojen kuvaavan tyttöyteen ja naiseuteen liittyvää raivoa, joka nousee maailman asenteista sukupuolta kohtaan. Usein tuntuu, että tyttöjä ja naisia ei nähdä ihmisinä.

3.3 Ripustus

Sain toisen vedoksen valmiiksi vasta maanantaina 18.3. ja näin ollen minulle jäi vedosten siistimiseen ja viimeistelyyn aikaa vain noin tunti. Leikkasin vedospapereista samankokoiset ja siistin marginaalit. Mietin pitkään, lisääkö vedoksiin vedosmerkinnät vai jätänkö ne pois. Vedosmerkinnät olisivat saattaneet häiritä itseäni liikaa, mutta toisaalta näin olisin saanut teoksien nimet näkyviin teoksien yhteyteen. Vasta hiljattain olin alkanut oppia pois grafiikan säännöistä. Olin tottunut siihen, että vedoksissa täytyy olla marginaalit ja vedosmerkinnät, mutta loppujen lopuksi kukaan ei pakota seuraamaan näitä sääntöjä orjallisesti. Jätin vedosmerkinnät lopulta laittamatta.

Halusin jättää vedosten väliin reilusti tilaa saadakseni kokonaisuudesta seinällä ilmavan ja rauhallisen. Vedosten värimaailmat erosivat toisistaan hieman, joten vaikka kyseessä olikin kahden vedoksen kokonaisuus, halusin, että vedoksia voisi katsoa myös erillään (Kuva 11). Halusin ripustaa teokset seinälle, jossa olisi mahdollisimman paljon luonnonvaloa, sillä teoksien värit olivat melko herkäät. Halusin myös rasteripisteiden näkyvän lähempää katsoessa, ja tässä asiassa tarpeeksi suuri valon määrä oli hyödyksi. Pelkäsin, että joutuisin ripustamaan museon perälle, missä ei ole lainkaan luonnonvaloa. Liikuteltavista seinistä myös pienemmät noin kolmen metrin levyiset olivat omille teoksilleni juuri sopivan kokoisia, ja pystyisin jättämään vedosten väliin tilaa. Lopulta päädyin jättämään vedosten väliin 70 senttimetriä. Omat teokseni päätyivät hyvälle paikalle museon suurten ikkunoiden läheisyyteen juuri siihen mihin olin ne halunnut, joten valoa riitti. Vedokset ripustin seinään ohuilla nauloilla.

Kuva 11. Valmiit teokset ripustuksen jälkeen

4 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyö tutki tyttönä kasvamista ja tyttöyttä sekä siihen liittyviä traumaattisia ja pelottavia kokemuksia. Lähtökohtana toimivat kauhugenren yleiset elementit. Aihetta käsiteltiin laajemmin omien kokemusten ulkopuolelta, sillä aihe koskettaa tyttöjä ja naisia ympäri maailman. Tarkoituksena oli nostaa kokemuksia naisten keskinäisestä maailmasta kaikkien nähtävälle. Kauhun elementtien käyttö työskentelyn lähtökohtana sopi yhteen aiheen kanssa, ja tyttöys ja naiseus on ollut merkittävä osa kauhugenreä. Kauhusta on monesti lisäksi löydettävissä naiseuteen liittyvää symboliikkaa.

Alkuvaiheessa minulla oli vaikeuksia päättää aihe muutaman vaihtoehdon väliltä. Päädyin lopulta aiheeseen, josta oli paljon sanottavaa. Opinnäytetyön taiteellisessa prosessissa oli monia haasteita, jotka viivästyttivät prosessin kulkua. Erityisen hankalaksi koin sen, että ongelmat olivat itsestäni riippumattomia, enkä voinut niille juuri mitään. Useassa vaiheessa prosessia en voinut muuta kuin odottaa ja toivoa parasta. Nämä vaiheet pyrin kuitenkin hyödyntämään parhaani mukaan edistääkseni prosessia jollakin muulla osa-alueella.

Aiheen käsittelyn teoksissa oli tarkoitus tapahtua selkeämmin ja esittäville kuvilla kauhukuvastoa käyttäen. Prosessin aikana ilmaisu vaihtui enemmän abstraktiksi ja monitulkintaiseksi. Oli hyvä, etten pakottanut itseäni takaisin enemmän esittävään suuntaan, vaan annoin prosessin ohjata itseään.

Tärkeimmäksi prosessia eteenpäin ajaneeksi tekijäksi nousivat kohtaamani ongelmat ja niistä yli pääseminen. Olin lähellä luovuttaa useasti, mutta jatkoin eteenpäin. Koen olevani taiteilijana vahvempi ja saaneeni paljon varmuutta taiteen tekemiseen prosessin kautta. Uskallan tehdä omia ratkaisuja ja luottaa niihin sekä omiin taitoihini. Aikaisemmin olen epäröinyt ja saattanut jättää joitakin omasta mielestäni toimivia ratkaisuja tekemättä kyseenalaisuuden pelossa. Opinnäytetyöprosessin kautta sain myös aivan uudenlaista inspiraatiota ja paloa taiteeseeni hieman hiljaisemman kauden jälkeen. Olen löytänyt oman tyylini vasta viimeisen noin vuoden aikana, ja opinnäytetyöprosessi ohjasi minua entistä enemmän omaan suuntaani.

Olen tyytyväinen lopputulokseen. Ehdin tehdä sen, mitä suunnittelin, eivätkä teokset jääneet kesken. Koen, että näyttelyssä olleet vedokset ovat valmiit, enkä tule muokkaamaan niitä. Loppupuolella taiteellista prosessia sain idean siitä, että vedostamisen sijasta olisin voinut tehdä abstraktit kuviot metallista ja laittaa ne roikkumaan katosta vedosten eteen, jolloin teoksia edestäpäin katsoessa kuviot olisivat osa teosta. Näin olisin saanut yhdistettyä mukaan korutaidetta omalla tyyllilläni. Tämä toimii kehitysideana tulevia teoksiani ajatellen. Aion jatkaa serigrafian parissa, sillä koen sen entistä vahvemmin omaksi tekniikakseni.

Tulen käsittelemään tyttöyttä ja naiseutta eri näkökulmista varmasti myös tulevaisuudessa, koska se on hyvin paljon itseäni koskettava aihe ja yhä tärkeä.

Lähteet

- Casali, J. 2013. Terrors of Girlhood. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 1.4.2024. Saatavissa <https://digitalcommons.ric.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1087&context=etd>
- Hernandez, M. a. Girlhood and The Power of Portraiture. Oakland Art Murmur. Artikkel. Viitattu 25.3.2024. Saatavissa <https://oaklandartmurmur.org/contemporary-portraiture/>
- Hernandez, M. b. Girlhood and The Power of Portraiture. Oakland Art Murmur. Teoskuva. Viitattu 19.1.2024. Saatavissa <https://oaklandartmurmur.org/contemporary-portraiture/>
- Onali, A. 2023. Riina Tanskanen ei halua olla Tympeiden tyttöjen kasvot. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta. Artikkel. Viitattu 2.4.2024. Saatavissa <https://tjnk.fi/fi/ajankoh-taista/riina-tanskanen-ei-halua-olla-tympeiden-tyttojen-kasvot>
- Riihimäen Taidemuseo a. Värien symboliikat. Valkoinen. Viitattu 20.1.2024. Saatavissa <https://www.riihimaentaidemuseo.fi/varien-symboliikoista/valkoinen/>
- Riihimäen Taidemuseo b. Värien symboliikat. Punainen. Viitattu 20.1.2024. Saatavissa <https://www.riihimaentaidemuseo.fi/varien-symboliikoista/punainen/>
- Salzman, E. 2021. Column: Horror genre has relied on female sexuality. The Ithacan. Artikkel. Viitattu 1.4.2024. Saatavissa <https://theithacan.org/42294/life-culture/popped-culture/lc-horror-genre-has-relied-on-female-sexuality/>
- Sarjakuvafestivaalit. Riina Tanskanen. Viitattu 30.3.2024. Saatavissa <https://sarjakuvafestivaalit.fi/riina-tanskanen/>
- Tate. 2023. Girlhood and Art. Video. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=RgQlodyuZc>
- Zayd, Y. 2020. A Monstress Comes of Age: Horror and Girlhood. Video. Viitattu 1.4.2024. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=TkUbP2KVVl8>